

3

Obr. 3. Slavnostní otevření nové muzejní expozice v sala terreně zámku v Ostrově konané dne 10. 9. 2021. Foto: Jan Železný, 2021.

k bližšímu poznání historického a stavebního vývoje zámecké zahrady v Ostrově v kontextu evropského vývoje zahradního umění.²

Mezinárodní historické sympozium Ostrov 2021

Slavnostní otevření nové expozice proběhlo v rámci programu již tradičního mezinárodního historického sympozia Ostrov 2021 s podtitulem *Zámecká zahrada v proměnách času*. Tento ročník byl tedy věnován především jednomu z nejvýraznějších fenoménů města Ostrov nad Ohří, kterým jsou jeho historické zahrady.

Bohužel povědomí o konání této akce bylo u odborné veřejnosti mizivé, čemuž odpovídala i účast. Lze to označit za promarněnou příležitost pro navázání intenzivnější zahraniční spolupráce, protože se sympozia v roli přednášejících zúčastnila také řada uznávaných specialistů z Německa a Rakouska. To nebývá v naší republice zatím běžné. V tuto chvíli lze pouze upozornit na to, že město Ostrov vydá v roce 2022 z tohoto sympozia sborník, který bude již tradičně oboujazyčný – česko-německý. Měly by v něm být uveřejněny příspěvky s následujícími tématy:

Přímo ostrovské zahradě, její historii a současnosti budou věnovány příspěvky *Zámecká zahrada v Ostrově v proměnách času* Mgr. Lubomíra Zemana z Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Lokti, *Vědecká 3D vizualizace zahrad v Ostrově* doc. Ing. Přemysla Krejčířika, Ph.D., ze Zahradnické fakulty Mendelovy univerzity v Brně a *Regenerace vegetačních prvků zámeckého parku v Ostrově* zahradní architektky Ing. Mileny Novákové, Ph.D. Příspěvky *Květná zahrada v Kroměříži a zámecká zahrada v Ostrově – dvě výjimeč-*

ná díla středoevropského zahradního umění Ing. Lenky Křesadlové, Ph.D., z Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Kroměříži a *Zahrady a voda – srovnání Hortus Palatinus v Heidelbergu se zámeckou zahradou v Ostrově* historičky umění Sigrid Gensichen, M. A., z Dossenheimu u Heidelbergu přinesou komparaci ostrovské zahrady s jinými zásadními díly zahradního umění daného historického období.

Širšímu kontextu dění v zahradním umění v období baroka, do kterého spadá nejslavnější etapa vývoje ostrovské zahrady, se bude věnovat ředitel sekce Historických zahrad Státní památkové správy spolkové země Baden-Württemberg prof. Dr. Hartmut Troll v příspěvku *Zahrada zámku Favorite markraběny Sibiylly Augusty Bádenské*, Ing. Mgr. Michal Vokurka z Historického ústavu AV ČR s tématem *Jägerlouis (Ludwig Georg Bádenský) a jeho zahrady mezi barokní tradicí a osvěcenskou inovací*, prof. Dr. Nadja Horsch z Institutu dějin umění Lipské univerzity s tématem *Poustevný ve dvorním zahradním umění baroka* a historik umění PhDr. Jan Štěpánek, Ph.D., v příspěvku o *Zaniklých barokních zahradách ve Žluticích a Manětíně*.

Doc. PhDr. Mgr. Milan Svoboda, Ph.D., z Technické univerzity v Liberci s příspěvkem *Ráj český Jana Viktorina z Valdštejna* a Mag. Irmgard Pangerl z Rakouského státního archivu (domácí, dvorský a státní archiv) ve Vídni s tématem *Císař jako zahradník – František I. a jeho hradní zahrada ve Vídni* se budou zabývat dalšími dílčími tématy z oblasti dějin zahradního umění.

Pro zájemce by měl být tento sborník k dispozici nejpozději v době konání dalšího *Mezinárodního historického sympozia* v Ostrově na podzim roku 2022.

Ing. Lenka KŘESADLOVÁ, Ph.D.
NPÚ, ÚOP v Kroměříži
kresadlova.lenka@npu.cz

■ Poznámky

2. Na přípravě expozice se podíleli: Mgr. Lubomír Zeman (autor textů a koncepce výstavy), Mgr. Miluše Kobesová (kurátorka výstavních předmětů), doc. Ing. Přemysl Krejčířik, Ph.D. – Ateliér Krejčířikových s.r.o. (vizualizace historické podoby zahrady), Ing. Mgr. akad. arch. Ivo Kraml – Ars Fabrica (architektonické řešení), ACTPRO s.r.o. v zastoupení Mgr. Miroslava Šlechty (realizace expozice) a pracovní tým ostrovského městského úřadu pod vedením Ing. Alexandry Fűrbachové.

Z činnosti Metodického centra zahradní kultury v Kroměříži 2019–2021

Metodické centrum zahradní kultury (dále také MCZK) vzniklo v roce 2015 při územním odborném pracovišti Národního památkového ústavu v Kroměříži v návaznosti na projekt Národního centra zahradní kultury v Kroměříži spolufinancovaný z fondů Evropské unie. Díky tomuto projektu byla v letech 2010–2014 obnovena Květná zahrada, část zámku i Podzámecké zahrady. Toto centrum s celorepublikovou působností každoročně připravuje řadu aktivit jak pro odbornou, tak i laickou veřejnost.

Zatím poslední monotematické číslo Zpráv památkové péče věnované zahradní kultuře bylo vydáno v roce 2019. Tento článek navazuje na přehled činnosti centra, který zde byl uveřejněn.

Metodická činnost

Tento okruh aktivit spočívá jak v metodické pomoci centra správcům jednotlivých památek zahradního umění, tak ve vydávání metodických materiálů, které reagují na aktuální problémy v oboru zahradní kultury. Prozatím bylo vydáno 13 metodik.

Zatím poslední vyšla v roce 2019 a byla věnována *Použití cibulnatých a hlíznatých rostlin v památkách zahradního umění*.¹ Lze ji použít

■ Poznámky

1 Lenka Křesadlová – Petr Hudec – Hana Poková, *Použití cibulnatých a hlíznatých rostlin v památkách zahradního umění*, Praha 2019.

jako užitečnou pomůcku při navrhování dobových věrných rostlinných kompozic. Představuje nejen jednotlivé skupiny rostlin, ale zvláště jejich kulturní historii a způsoby použití v průběhu dějin zahradního umění. Součástí metodiky jsou též konkrétní příklady použití cibulovin v zahradách i možnosti edukačního využití jejich výsadeb.²

V dalších letech budou vybraná témata zpracovávána především formou krátkých metodických listů, které budou moci rychleji reagovat na aktuální problémy praxe. Prvním z nich bude list věnující se modrozelené infrastruktuře v památkově chráněných lokalitách a dalším list řešící problematiku aktuální kůrovcové kalamity. I nadále pokračuje ověřování funkčnosti vybraných metodických postupů. V roce 2020 bylo dokončeno zpracování identifikace hodnot zámecké zahrady v Horšovském Týně.³ Tento materiál by měl přispět jako podklad pro případnou obnovu jednotlivých, dnes zaniklých částí zahradní kompozice. Před dokončením je též identifikace hodnot pro zámeckou zahradu v Rájci nad Svitavou, kde by na jejím základě měl být vytvořen plán péče o tuto hodnotnou památku zahradního umění.

Pracovníci centra dlouhodobě spolupracují na průběžné obnově parku na Kynžvartu. V současné době zde probíhá rozsáhlé kácení smrkových monokultur napadených kůrovcem a navrácení těchto ploch do původní podoby lučních porostů. Díky tomu dochází k odhalování původní kompozice parku z 19. století. V zámecké zahradě v Raduni byly pracovníky centra konzultovány výsadby v okolí podzámeckého rybníka, u něhož probíhala rekonstrukce hráze. Vzhledem k tomu, že součástí realizovaného projektu nebyl konkrétní návrh nových výsadeb, pracovníci centra vytvořili dokument, který obsahoval doporučené schéma výsadeb v návaznosti na historicky doložené druhové složení dřevin v daném místě. Řešeno bylo též osázení ostrůvků, které se uplatňují v pohledu na zámek.

Další odborná činnost

S výjimkou roku 2020, kdy byla většina plánovaných akcí z důvodu pandemie zrušena, probíhalo i v uplynulých třech letech množství akcí zaměřených na odbornou veřejnost.

Byla realizována dvojice pracovních setkání ORFIAN určených pro zahradníky a specialisty na památky zahradního umění NPÚ i další zájemce z oboru. Setkání ORFIAN v roce 2019 probíhalo pod záštitou NPÚ, územního odborného pracoviště v Praze. Cílem těchto jednání je zvýšení kvalifikace účastníků, zvláště v souvis-

losti se záchranou oranžerií, skleníků a fíkoven, od kterých akce odvozuje svůj název. Během setkání bylo navštíveno množství objektů, které i dnes obsahují stavby pro zimování rostlin, jako je Královská zahrada s obnovenou fíkovnou pod letohrádkem královny Anny, Hadovka, Kajetánka, oranžerie v Břevnovském klášteře či Valdštejnská zahrada. V roce 2020 mělo proběhnout setkání v Ústeckém kraji, ovšem nakonec muselo být přeloženo na rok 2021. Kolegové z územního odborného pracoviště v Ústí nad Labem připravili bohatý program začínající v Oseckém klášteře, který bývá obvykle veřejnosti nepřístupný. Skupina účastníků poté pokračovala do Duchcova, kde většinu zahrady bohužel pohltit povrchový lom, a do Teplic s jejich lázeňskými parky. Navštíveny byly také zahrady přílehlé k děčínskému zámku, zámecká zahrada v Manětíně a krajinářský park v Krásném Dvoře.

Probíhala též pravidelná setkání specialistů na památky zahradního umění NPÚ. V dubnu 2019 proběhlo toto setkání na NPÚ, ÚOP v Pardubicích. Kromě odborné diskuse byla realizována také exkurze do Heřmanova Městce, kde se mimo hřebčín nachází i velmi hodnotný zámecký krajinářský park. Následující rok, v březnu 2020, proběhlo setkání v Kroměříži. Bylo spojeno s přednáškou na téma *Regulace jmelí bílého*, v rámci níž Bc. Jan Bábek a Ing. Jiří Rozsypálek představili možné způsoby jeho eliminace a jejich účinnost v praxi. Následovala prohlídka Podzámecké zahrady, kde v té době končila obnova vodních prvků, kterou lze označit za velmi zdařilou.

V říjnu 2019 se v Kroměříži konal také seminář *Praktické poznatky a doporučení k péči a údržbě vodních prvků památkově chráněných lokalit*. Během série přednášek se účastníci mohli seznámit s výsledky několikaletého projektu NAKI zaměřeného na způsoby a možnosti čištění vod v historických zahradách, jehož řešitelem byl Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka (VÚV TGM).

■ Poznámky

2 Metodiky vydané MCZK je možné objednat v tištěné podobě na e-shopu NPÚ. Dále jsou ve formátu PDF dostupné na stránkách metodického centra www.nczk.cz v sekci pro odborníky. Zde je možné najít odkazy na další metodické materiály týkající se problematiky památek zahradního umění a kulturní krajiny vydané jinými subjekty.

3 Lenka Křesadlová – Michaela Letá, *Identifikace hodnot památky zahradního umění – zámecká zahrada v Horšovském Týně*, 2020 (interní materiál NPÚ, nepublikováno).

1

2

3

Obr. 1. Návštěva zámecké zahrady v Duchcově během odborného setkání ORFIAN 2021. Foto: Michaela Letá, 2021.

Obr. 2. Setkání specialistů na památky zahradního umění spojené s přednáškou na téma eliminace jmelí bílého. Foto: Michaela Letá, 2020.

Obr. 3. Workshop na téma provozní bezpečnost dřevin v Podzámecké zahradě v Kroměříži. Foto: Michaela Letá, 2020.

4

5

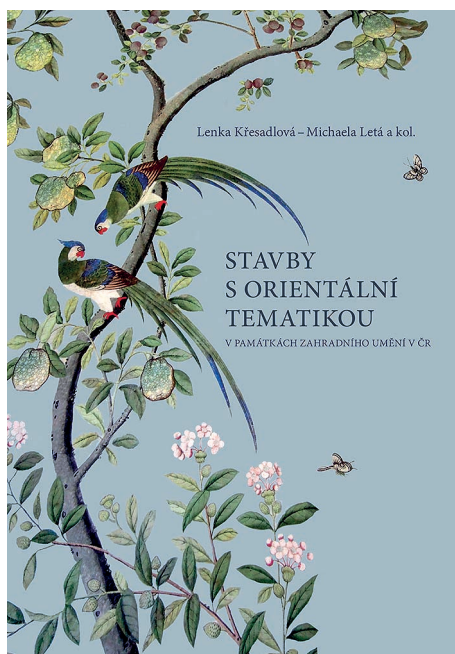
6

Obr. 4. Příprava dobově věrných aranžmá na zámku v Českém Krumlově. Foto: Michaela Letá, 2019.

Obr. 5. Založení pokusných výsadb buxusu v Květné zahradě v Kroměříži. Foto: Pavel Bleša, 2020.

Obr. 6. Vernisáž výstavy Zahrady a zahradníci rodu Valdštejnů ve skleníku Květné zahrady v Kroměříži. Foto: Veronika Skálová, 2020.

Obr. 7. Přebal knihy Stavby s orientální tematikou v památkách zahradního umění v ČR. Foto: Veronika Skálová, 2021.

7

Jednou z mála akcí pořádaných v roce 2020 se na podzim stal workshop na téma *Provozní bezpečnost dřevin*. Celá akce probíhala přímo v terénu, konkrétně v Podzámecké zahradě v Kroměříži. Skupina účastníků pod vedením Ing. Jiřího Rozsypálky tak mohla studovat širokou škálu dřevokazných hub v různých stupních intenzity napadení hostitelských dřevin. Vzhledem k volbě podzimního termínu byly plodnice hub dobře narostlé a vykazovaly tak typické znaky potřebné pro jejich správnou determinaci. Přínosem tohoto semináře byla i možnost diskuse nad konkrétními příklady a sdílení zkušeností ostatních účastníků.

Množství odborníků, kurátorů i umělců se sjelo do Kroměříže na konferenci *Historické zahrady 2021 – současné umění v historických zahradách*. Tu v červnu 2021 pořádal klub UNESCO Kroměříž ve spolupráci s pracovníky MCZK. Konference se zaměřila na dočasné umělecké intervence a jejich vliv na historický kontext a hodnoty památek zahradního umění, a to včetně prezentace různých přístupů a příkladů. Desítky přednášek ukazujících tuto problematiku z různých úhlů pohledu byla následována intenzivní diskusí. Ukázalo se, že názory na instalaci současného umění v historických zahradách jsou velmi různorodé. Zásadní však je spolupráce jednotlivých stran už od prvotní fáze přípravy projektu. Metodické centrum připravuje metodický list na toto téma, který by měl následně sloužit jako obecné doporučení.

Aktivity centra se však neomezují na konání akcí pouze v Kroměříži. V červnu 2019 spolupřádalo centrum na zámku v Českém Krumlově workshop na téma *Příprava dobově věrných festivit*. Zde se zaměstnanci památkového ústavu mohli seznámit s úskalími, která přináší snaha o vytvoření dobově věrných aranžmá z květin a plodů. Praktické výstupy semináře byly posléze použity v rámci již tradiční slavnosti *Barokní noc*. Hlavním lektorem workshopu byl Ing. Jiří Olšan, který má v této oblasti mnohaleté zkušenosti.

Již několik let se pracovníci centra spolupodílejí na přípravě a realizaci programu v rámci akce *Slavnosti růží* ve Veltrusech. Kromě pomoci při výzdobě a přípravě výstavy květů růží realizují přednášky pro veřejnost. Postupně také doplňují tematické panely do prezentace, která výstavu růží doprovází. V roce 2019 byla vytvořena dvojice panelů věnujících se českému šlechtitelství růží a hraběnce Henriettě Chotkové jako velké pěstitelce růží v Dolní Krupě. V následujícím roce 2020 byla tato akce bohužel zrušena, ovšem v roce 2021 se růže na Veltrusy vrátily. Bohužel ne doslova, neboť kvůli posunuté vegetační sezóně nestihly včas vykvést. Již zavedená soutěžní výstava květů růží se nekonala, ale růžím byla alespoň věnována série přednášek. Dalším prezentovaným tématem pak bylo ovocnictví, a to ve spojitosti s nově obnovenou sušárnou ovoce v parku. Zde se návštěvníci mohli dozvědět informace jak o samotné stavbě, tak o různých odrůdách ovoce a způsobech jejich pěstování.

V současné době se množí problémy s pěstováním zimozrázů (*Buxus sempervirens*), a to jak ve spojitosti s jeho poškozováním housenkami zavíječe zimozrázového, tak i kvůli jeho masivnímu napadání houbovými chorobami. Rostlinu, která bývala dříve považována za jednu z nejodolnějších, je tak stále obtížnější udržet v dobrém zdravotním stavu. Boj proti houbovým chorobám, jako jsou *Cylindrocladium buxicola* či *Volutella buxi*, je mnohem složitější vzhledem k nutnosti použití chemických postřiků, proti kterým se navíc houby stávají postupně rezistentními. V současné době se pěstitelé buxusu zaměřují na šlechtění kultivarů, které budou k těmto chorobám přirozeně více odolné. Právě tyto kultivary se staly základem pokusu, který byl na podzim 2020 založen v Květné zahradě v Kroměříži. Cílem pokusu je pět let sledovat a objektivně hodnotit stav těchto výsad, zvláště deklarovanou odolnost nových kultivarů vůči houbovým chorobám a vlivu klimatických podmínek.

Na konci června 2020 začala v Květné zahradě svoje putování výstava *Zahrady a zahradníci rodu Valdštejnů*, kterou pracovníci centra připravili jakou součást projektu NPÚ Po stopách šlechtických rodů – Valdštejnové – Ivi ve službách císařů. Výstava představila jak nejvýznamnější zahrady tohoto šlechtického rodu, tak jejich zahradníky. Už od počátku byla výstava plánována jako putovní, a proto se s ní mohli návštěvníci setkat například v obnovené oranžerii zámku Manětín, na hradě Lukově, který kdysi patřil do vlastnictví Albrechta z Valdštejna, či na zámku Kozel. Od října 2021 je výstava prezentována v interiéru postupně obnovovaného zámku Sarny (Polsko), kde ji bude možné navštívit do konce dubna 2022. V tomto zámeckém areálu jsou připravovány prostory pro nově vznikající Evropské centrum Eduarda Petzolda, které si za jeden ze svých cílů vytýčilo nejen zmapovat dílo tohoto významného zahradního architekta, ale především zviditelnit historické zahrady Dolního Slezska.

V roce 2021 centrum připravilo další putovní panelovou výstavu, věnující se tentokrát stavbám v zahradách a parcích. Výstava s názvem *Stavby s orientální tematikou v historických zahradách v ČR* byla opět realizovaná v rámci projektu NPÚ Po stopách šlechtických rodů – *Rok osvětské šlechty*. Návštěvníky seznamuje se širokou škálou čínských či tureckých pavilonů vybudovaných na našem území. Nejprve byla instalována v Květné zahradě v Kroměříži, od srpna do října 2021 ji bylo možné navštívit v oranžerii zámku v Manětíně.

Příprava této výstavy byla jedním z výstupů mapování tohoto typu staveb na našem území realizovaného metodickým centrem. Hlavním výstupem se v roce 2021 stala kniha *Stavby s orientální tematikou v památkách zahradního umění v ČR*, která na 283 stranách nabízí obecný úvod do problematiky orientalismu a rozvoje tohoto typu staveb v evropském a českém zahradním umění, ale hlavně podrobně představuje nejvýznamnější objekty dochované na našem území. Kniha je doplněna množstvím fotografií, ale i dobových vyobrazení či plánů, které dobře ilustrují podobu zachovaných i zaniklých staveb. Kniha obsahuje také obsáhlé anglické resumé.

Prezentace v zahraničí

V roce 2019 vyšel v německém odborném periodiku *Die Gartenkunst* článek o obnově Květné zahrady v Kroměříži. Příspěvek s titulem *The Flower Garden in Kroměříž – History, Reconstruction and Current Use*⁴ představil nejen historii zahrady, ale zvláště její ukázkovou obnovu a současný způsob využití. Květná zahrada se

8

tak dokonce dostala na obálku tohoto renomovaného časopisu. Spolupráce s tímto časopisem následně vyústila v přípravu dalšího článku, tentokrát na téma *Orientalism in 18th and 19th century gardens and parks in the Czech Republic*, který shrnul výzkum sledující výskyt Orientem inspirovaných staveb v zahradách a parcích na našem území. Článek vyšel v časopise vyšel na podzim 2021.⁵

Na přelomu září a října 2021 se konala v maďarské Esterháze odborná konference *Mihály Möcsényi Garden Art And Garden History Conference: Baroque Garden Art*, věnovaná evropským barokním zahradám. Tato třídní mezinárodní akce, jíž se zúčastnili přednášející z více jak deseti evropských zemí od Portugalska až po Rusko, proběhla na vysoké odborné úrovni. Příspěvky se z velké části věnovaly představení nejvýznamnějších barokních zahrad daných zemí a zvláště způsobu jejich obnovy. Vzhledem k tomu, že tehdejší tvůrci zahrad mívali značné povědomí o soudobém zahradním umění i jinde, byly dobře patrné průniky mezi jednotlivými příspěvky. V rámci programu byly prezentovány i kroměřížské zahrady. Příspěvek s názvem *Flower Garden in Kroměříž, History and Present* přednesla Michaela Letá. Kromě historie a ukázkové obnovy zahrady byly též prezentovány edukační aktivity metodického centra, které se dočkaly vcelku velké odezvy.

Získávání zkušeností

Metodické centrum každý rok realizuje alespoň jeden zahraniční výjezd, během něhož je možné jak sledovat aktuální trendy v péči o zahradní umění tak získávat novou inspiraci na poli edukace v historických zahradách. V neposlední řadě tyto výjezdy přinášejí účastníkům příležitost ke studiu a fotodokumentaci význam-

Obr. 8. Pyramida knížete Pücklera v Branitz. Foto: Michaela Letá, 2019.

ných památek zahradního umění a navázání spolupráce se zahraničními subjekty. Zkušenosti z těchto exkurzí jsou pak prezentovány specialistům na památky zahradního umění nebo také použity k přednáškám pro laickou veřejnost.

V roce 2019 byly realizovány hned tři zahraniční služební cesty. První z nich směřovala do Vídně s cílem zdokumentovat zde použitý cibulovin ve výsadbách historických parků a zahrad i v městském prostředí. Získané poznatky pak byly využity při dokončování odborné metodiky věnované tomuto tématu.

V létě byla v rámci projektu NAKI realizována exkurze do okolí Vídně, kde se na úpravě krajiny podílel architekt Josef Hardtmuth ve službách knížecího rodu Liechtensteinů. Byla to především komponovaná krajina v okolí města Mödling a parkově upravený areál Sparbach.

Podzimní exkurze směřovala do Slezska, především do tzv. polského „Údolí zámků a zahrad“. Původ slávy údolí lze klást do počátku 19. století. Tehdy si malebné podhůří Krkonoš oblíbila pruská královská rodina, která se rozhodla zřídit si zde řadu letních rezidencí např. v Myslakovicích, Wojanowě nebo Karpnikách. Nejzachovalejší je zámecký park u zámku Buko-

■ Poznámky

4 Lenka Křesadlová – Jiří Janál – Ondřej Zatloukal, The Flower Garden in Kroměříž: History, Reconstruction and Current Use. *Die Gartenkunst* 31, 2019, č. 1, s. 1–28.

5 Lenka Křesadlová et al., Orientalism in 18th and 19th Century Gardens and Parks in the Czech republic *Die Gartenkunst* 33, 2021, č. 2, s. 361–391.

9

10

Obr. 9. Ukázka expozice o zahradním umění v zámku Fantaisie v Německu. Foto: Michaela Letá, 2020.

Obr. 10. Edukační program v Květné zahradě v Kroměříži. Foto: Petr Hudec, 2020.

Obr. 11. Edukační program v Květné zahradě v Kroměříži. Foto: Hana Poková, 2020.

11

wiec, který je považován za jeden z nejkrásnějších parků Pruska, protože si vypůjčuje panorama blízkých Krkonoš. Již mimo „Údolí zámků“ leží zámecký areál v Zaháni. K zámku přiléhá dříve velmi kvalitní krajinářský park, který obsahoval velké množství staveb. Dnes je jeho údržba bohužel na velmi nízké úrovni. U německo-polských hranic byly navštíveny dva objekty spojené s osobností knížete Ludwiga Hermanna von Pückler-Muskau (1785–1871), Bad Muskau a Branitz, které jsou naopak příkladem velmi kvalitní péče a obnovy památek zahradního umění.

I přes obtíže spojené s cestováním v roce 2020 bylo možné navštívit několik významných zahrad v okolí Vymaru a Bayreuthu. Ve Vymaru a okolí byly studovány krajinářské kompozice ovlivněné působením J. W. Goetha a jeho následovníků, jako byli Hermann von Pückler-Muskau, Carl Eduard Petzold a Peter Joseph Lenné (Altenstein, Belvedere, Ilmpark). V okolí Bayreuthu byly navštíveny především rokokové kompozice Seehof, Sanspareil, zámeček Fantaisie a Ermitage. V roce 2021 byla navštívena Postupim a její zahrady založené pro členy pruské královské rodiny. Nejstarší areál, nazvaný Sanssouci, byl budován od poloviny 17. století pro Fridricha II. Velikého (1712–1786), další zahrady, jako jsou Neu Garten, Pfaueninsel, Park Babelsberg či Schlossgarten Glenicken, pro jeho nástupce. Současnou podobu získaly tyto zahrady a parky především v 19. století, kdy se na úpravách podíleli významní zahradní architekti své doby, především Peter Joseph Lenné či kníže Ludwig Hermann von Pückler-Muskau. Názo-ry těchto zahradních architektů výrazně ovlivnily i podobu Podzámecké zahrady v Kroměříži. Park

u zámku Charlottenburg na okraji Berlína byl vážně poškozen za 2. světové války a v druhé polovině 20. století prošel rozsáhlou obnovou. Je využíván jako veřejně přístupný park. Zde stále nalézt řadu pozůstatků přístupu k obnově památek z éry socialismu.

Edukační činnost

Metodické centrum v současnosti nabízí nejen širokou škálu stálých edukačních programů, ale též speciální edukační programy pro školy, které se aktivit centra účastní opakovaně. V období letních prázdnin se nabídka centra proměňuje a vždy tři dny v týdnu (pondělí, středa, pátek) jsou realizovány programy pro rodiny s dětmi od 5 let. Například v létě 2021 každé prázdninové pondělí probíhal program *Tajemství osmistěny* odhalující tajemství zahradního pavilonu v Květné zahradě, tzv. Rotundy, ve středu probíhala výtvarná dílna, ve které se děti například naučily malovat květinami, a v pátek *Gravá Květná zahrada*, jež umožnila aktivně zažít atmosféru Květné zahrady pomocí různých smyslů.

Edukační aktivity jsou též nedílnou součástí řady již tradičních akcí pořádaných v Květné zahradě. Výstavy kamélií, pořádané vždy na konci zimy, jsou pravidelně doprovázeny komentovanými prohlídkami, při nichž pracovníci centra zájemcům představují nejen historii pěstování rostlin v Květné zahradě, ale též jednotlivé rostliny, z nichž mnohé najdeme i v našich domácnostech. Tématem v roce 2019 bylo propojení kamélie s pěticí čínských živlů. Tato výstava byla doprovázena výtvarnou dílnou a byla zorganizována i přednáška na toto téma. Téma výstavy v roce 2020 těžilo z bohaté historie zdejší sbírky

subtropických rostlin a díky speciálnímu uspořádání interiéru skleníku zde mohli návštěvníci na přelomu února a března naplno zažít atmosféru, která zde panovala před 100 lety. Tu ještě umocnilo vydání speciálního průvodce ve formě novin, jež obsahovaly nejen informace o zahradě, ale i množství soudobých zpráv z domova i ze světa. V roce 2021 bylo konání výstavy zrušeno z důvodu silných protipandemických opatření.

Centrum spolupracovalo v letech 2019–2021 též na přípravě programu tradiční akce Víkend otevřených zahrad. V rámci ní je vždy druhý červnový víkend možno navštívit běžně uzavřené zahrady nebo zažít v zahradách zajímavý doprovodný program.

V Květné zahradě jsou tradičně nabízeny komentované prohlídky pro veřejnost doplněné programem pro rodiny s dětmi. V letech 2020–2021 byl tento program přizpůsoben covidové situaci. Byl připraven formou samoobslužných stanovišť, kde mohli děti i dospělí plnit různé úkoly.

Ve spolupráci s klubem UNESCO v Kroměříži v červnu 2019 proběhla v Květné zahradě akce *Děti dětem*, které se účastnilo množství škol z města a okolí. Pro třídy bylo připraveno sedmero zastavení spojených s různými pohybovými i výtvarnými činnostmi. Další podobná akce proběhla i v roce 2021, kdy byl pro lokální mateřské školy opět připraven zážitkový program, který byl zakončen výukou dobových tanců s místním souborem Cruentus.

Edukační aktivity centra však nejsou zaměřeny pouze na dětské skupiny, ale například i na učitele. V červnu 2019 proběhla dvojice celodenních programů pro pedagogy ZŠ a SŠ v oboru biologie/přírodopis. V roce 2021 navázaly programy pro pedagogy oboru matematika/fyzika a český jazyk. Pedagogům byla představena nejen Květná a Podzámecká zahrada, ale zvláště možnosti venkovní edukace a použití edukačních pomůcek založené na zkušenostech pracovníků centra.

V říjnu 2021 se uskutečnil seminář pro průvodce na památkových objektech ve správě NPÚ na téma *Jak pracovat s dětským návštěvníkem*.

V rámci přednáškového cyklu *Zahradní kultura v souvislostech* bylo prezentováno množství témat, a to jak přednášejícími z řad Metodického centra, tak externími odborníky. Tento cyklus probíhá vždy první čtvrtek v měsíci od září do června. V roce 2019 byla představena následující témata: *Květinový záhon včera a dnes, Zámecké zahrady Bádenska-Württemberska, Krása japonských zahrad II, Zahradníci Clam-Gallasů, Strako-*

nice, nová Mekka zahradníků, Botanická ilustrace v 18. a 19. století, Kladruby nad Labem, Středověké klášterní zahrady a jejich rostliny a Vilovské zahrady v okolí Říma. Množství edukačních akcí v roce 2020 bylo výrazně redukováno z důvodu protipandemických opatření, i přesto se však podařilo realizovat sérii přednášek: *Zahrady starověkého světa, Zahrady pruské královské rodiny, Krása japonských zahrad III, Perly českého zahradního umění I a Zahradníci rodu Valdštejnů*. Květná zahrada musela být uzavřena, a proto pracovníci centra připravili krátká komentovaná videa nazvaná *Jarní putování Květnou zahradou v Kroměříži*. Návštěvníci tak mohli alespoň virtuálně zažít atmosféru zahrady plné jarních květů. Podobně byl připraven také komentář k výstavě *Příběhy stromů*, kterou nebylo možné navštívit. Odkazy na tyto prezentace byly umístěny na webu a facebookových stránkách centra.

Rok 2021 se zpočátku v mnohém podobal roku předcházejícímu, nebylo možné se ve větším počtu shromažďovat, a proto přednášky Metodického centra přešly do online prostoru. Čtveřice přednášek *Exotická krása v Květné zahradě v Kroměříži, Kamélie, královny zimní sezóny, Významné dřeviny Podzámecké zahrady v Kroměříži I. a II. a Růže a její historie* byla předložena a prezentována na webových a facebookových stránkách centra. Druhá, podzimní část cyklu již proběhla v tradičním režimu, v sále Květné zahrady, kde se účastníci seznámili s tématy *Zahrady osvícenské šlechty, Cesta člověka z přírody do krajiny*. Přednášky *Stavby s orientální tematikou v evropských zahradách* a *Stavby s orientální tematikou v českých zahradách* budou následovat.

Pracovníci centra též realizují množství dalších přednášek, a to jak na odborných konferencích, tak na akcích určených pro širokou veřejnost. V letech 2019–2021 měla Lenka Křesadlová sedm přednášek na různých odborných konferencích. Bylo též uskutečněno množství přednášek laické veřejnosti; v letech 2019–2021 se jednalo o více než 30 přednášek, některé z nich online formou.

Zkušenosti centra na poli edukace jsou využívány k pomoci dalším objektům ve správě Národního památkového ústavu. V roce 2019 pracovníci centra připravili pracovní list pro státní hrad a zámek v Bečově nad Teplou. Mapa doplněná atraktivními ilustracemi vytvořenými Maríí Heczkou tak rozšíří edukační potenciál této zahrady a díky množství zábavných úkolů pomůže rodinám s dětmi naplno zažít tento objekt. Podobný model byl v roce 2020 využit i pro pří-

pravu pracovního listu pro zámeckou zahradu v Jaroměřicích nad Rokytnou. Vzhledem k bohaté historii této zahrady, která často sloužila pro pořádání divadelních a hudebních představení, nebylo složité vytvořit sérii úkolů, které mají rodiny s dětmi plnit při její návštěvě. Ilustrace od Kateřiny Sklenářové přenesou návštěvníky do doby baroka, kdy zahrada zažívala největší rozvoj. V roce 2021 vznikla další ze série těchto listů, tentokrát pro zámeckou zahradu v Raduňu.

V říjnu 2021 se pracovníci centra podíleli na přípravě a realizaci programu Dne pro handicapované v areálu zámku Kynžvart. Programy byly přizpůsobené na míru jednotlivým skupinám (nevidomým a slabozrakým, vozíčkářům či skupinám s různým stupněm mentálního postižení) tak, aby si návštěvníci mohli co nejlépe užít zde strávený čas. Část z nich si též mohla vyzkoušet, co znamená být zámeckým zahradníkem.

Škála aktivit Metodického centra je široká, zaměřená jak na laickou, tak na odbornou veřejnost. Připravované akce je možné sledovat jak na facebookových, tak webových stránkách centra, kde je též umístěno množství dalších materiálů nejen o kroměřížských zahradách.

Ing. Michaela LETÁ
NPÚ, ÚOP v Kroměříži
leta.michaela@npu.cz

Konference Association of Critical Heritage Studies 2020 v kontextu několika konferencí o kulturním dědictví, památkách a památkové péči

Pandemie koronaviru zkomplikovala sice pořádání odborných konferencí, jen minimálně však samotný teoretický a metodologický výzkum péče o kulturní dědictví. Jeho živé prezentace z daného období bychom tedy neměli opominout. Následující stat' podává informace s komentářem o vědeckých setkáních a oborových oblastech, které mohou výrazně promlouvat k památkové péči, i když zdánlivě řeší v převaze jen její okrajový nebo obecný kontext, nikoliv památky a péči o ně v terénní praxi. Sled několika akcí zabývajících se v jistém ohledu obdobnou problematikou přinesl i další zkušenost z jejich porovnání, což se odráží v jejich celkové reflexi v textu.